

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Wilno, dnia 1 lutego 1932 r.

Redakcja i Administracja:

Wilno, Wolana 10. Kuratorjum Okr. Szk. Wil. Konto P. K. O. Nr. 30.466

T R E Ś Ć :

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Pozycja:	str
14. Zarządzenie Ministra W. R. i O. P. w sprawie pieczęci wydanych we władzach; urzędach i instytucjach podległych M. W. R. i O. P.	26
15. Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie zmiany w wykazie szkół w których nauka uprawnia do zwrotu opłat szkolnych w roku 1931/32	36
16. Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie „Tygodnia propagandy trzeźwości”	37
17. Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie audycyj radiowych dla młodzieży szkolnej	37
18. Okólnik Kuratora Okr. Szk. Wileńskiego w sprawie wycieczek krajoznawczych młodzieży szkolnej	38
19. Okólnik Kuratora Okr. Szk. Wileńskiego w sprawie nomenklatury szkół powszechnych	41
20. Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie opakowania i zamknięcia przesyłek listowych, nadawanych przez władze i urzędy państwowe	42
21. Okólnik Kuratora Okr. Szk. Wileńskiego, w sprawie nowego wydania programów szkolnych	44
22. Okólnik Kuratora Okr. Szk. Wileńskiego, w sprawie zwalczania wszawicy wśród dziatwy szkolnej	44
23. Okólnik Kuratora Okr. Szk. Wileńskiego, w sprawie zbiórki książek w szkołach	45
24. Ogłoszenia	45
25. Konkursy	46
26. Ruch służbowy	47
27. Sprostowanie	50

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Powstanie, rozwój i stan obecny Harcerstwa Polskiego	51
Szkolne Kasy Oszczędnościowe	55

Część urzędowa.

14.

R O Z P O R Z A D Z E N I E

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 2 listopada 1931 r. Nr. I-Org 1930-31

o pieczęciach urzędowych w Zarządzie Centralnym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego jako też we władzach, urzędach, zakładach, instytucjach, podległych Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Na podstawie art. 18 i 25 rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 roku o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. Urz. R. P. Nr. 115, poz. 980), zmienionego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 629) i §§ 7, 8, 11 i 22 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 czerwca 1930 roku o pieczęciach urzędowych (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 593) zarządzam co następuje:

§ 1. Zarząd Centralny Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz wszystkie władze, urzędy, zakłady i instytucje podległe Ministerstwu W. R. i O. P. używają wyłącznie pieczęci według wzorów ustalonych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 czerwca 1928 roku o pieczęciach urzędowych (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 593).

Pieczęcie urzędowe wyrabia Mennica Państwowa na podstawie zamówień, kierowanych do niej przez władze, urzędy, zakłady i instytucje wyszczególnione w następnym ustępie z uwzględnieniem skróconych nazw, ustalonych przez Ministerstwo W. R. i O. P. zgodnie z brzmieniem § 7 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Zamówienia na pieczęcie kierują do Mennicy Państwowej:

a) bezpośrednio: Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Muzeum Oświaty i Wychowania Ministerstwa W. R. i O. P., Dykcja Państwowych Zbiorów Sztuki, Państwowe Muzea i Archiwa, podległe bezpośrednio Ministerstwu, Komisja Odbiorczo - Zdawcza w Poznaniu, Delegat Ministra W. R. i O. P. do spraw ochrony przyrody, Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych, Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla kandydatów nauczycieli szkół średnich, Komisje Egzaminów Państwowych na nau-

czycieli szkół średnich, Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla egzaminów uproszczonych z religii mojżeszowej w Warszawie i Lwowie, Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla nauczycieli i instruktorów szkół zawodowych, Kuratorja Okręgów Szkolnych, Liceum Krzemienieckie, Uniwersytety: Jagielloński w Krakowie, Jana Kazimierza we Lwowie, Warszawski, Stefana Batorego w Wilnie i Poznański. Politechniki: Lwowska i Warszawska, Akademia Górnicza w Krakowie, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Akademia Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, Państwowy Instytut Dentystyczny w Warszawie, Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie, Konserwatorja Muzyczne w Poznaniu i Warszawie, Państwowy Internat dla studentów teologii prawosławnej Uniwersytetu Warszawskiego;

b) inne władze i urzędy, dyrekcje i kierownictwa szkół, instytutów specjalnych i internatów kierują zamówienia na pieczęcie do Mennicy Państwowej za pośrednictwem swych władz przełożonych: bezpośrednio zaś tylko w wypadku uzyskania ze strony Ministerstwa wyjątkowego upoważnienia w myśl ust. 2 § 17 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 czerwca 1928 r.

Wszystkie pieczęcie dotychczas używane, z chwilą otrzymania nowych, winny być przesłane wraz z odpowiednim wykazem do Ministerstwa W. R. i O. P.; w ten sam sposób należy postępować w przyszłości z pieczęciami nowego wzoru, które z powodów, wskazanych w § 19 powołanego rozporządzenia, nie będą nadal używane.

Od obowiązku tego zwolnione są archiwa państwowe, które pieczęcie takie winny stale przechowywać w swych zbiorach, aby mogły każdej chwili na miejscu dokonywać ekspertyz co do autentyczności odpisów i t. d., opatrzonych odciskiem pieczęci archiwalnych.

§ 2. Wymiary pieczęci okrągłych do tuszu, laku i legitymacyj dla władz, urzędów, zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych, publicznych szkół powszechnych, rad szkolnych okręgowych, powiatowych i miejscowych, dozorów i opiek szkolnych, określone są w §§ 3, 4, 5 i 10 — pieczęci zaś owalnych do tuszu, laku i legitymacyj dla szkół samorządowych i szkół zawodowych dokształcających w §§ 12—14 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej.

Pieczęci do tłoczenia w papierze ze względu na wysokie koszty wykonania nie używa się; wyjątek pod tym względem stanowią wyszczególnione w § 4 uczelnie: Politechnika Warszawska i Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie oraz wymienione w § 5 państwowe szkoły akademickie (pieczęcie tradycyjne).

§ 3. Ministerstwo W. R. i O. P. używa następujących pieczęci urzędowych:

a) pieczęci do tuszu o średnicy 46 mm. z napisem: Ministerstwo Wozn. Rel. i Ośw. Publ.”.

W Ministerstwie są trzy egzemplarze tej pieczęci, a mianowicie: jeden w Sekretarjacie Ministra do ogólnego użytku całego Ministerstwa,

drugi — ze względów lokalowych — w Wydziale Archiwów Państwowych do użytku tego Wydziału i trzeci w Wydziale Budżetowo-Rachunkowym, wyłącznie do spraw rachunkowo-kasowych.

Kancelaria Ministerstwa posiada dla celów kancelaryjnych:

1 pieczęć do tuszu o średnicy 46 mm. z napisem: „Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. Kancelaria Główna”,

1 pieczęć do tuszu o średnicy 46 mm. z napisem: „Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. oddz. wysyłkowy” i

1 pieczęć do tuszu o średnicy 46 mm. z napisem: „Ministerstwo W. R. i O. P. oddz. wysyłania pism”;

b) pieczęci do tuszu o średnicy 20 mm. z napisem: „Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.”.

W Ministerstwie są dwa egzemplarze tej pieczęci, używane dla celów rachunkowo-kasowych:

jeden w Wydziale Budżetowo - Rachunkowym i drugi w Wydziale Archiwów Państwowych;

c) pieczęci do legitymicyj o średnicy 20 mm. z napisem: „Ministerstwo W. R. i O. P.” — do użytku w Biurze Personalnym;

d) pieczęci do laku o średnicy 30 mm.:

jedna w Sekretarjacie Ministra z napisem: „Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.” — do ogólnego użytku całego Ministerstwa,

druga również w Sekretarjacie Ministra z napisem: „Ministerstwo W. R. i O. P. oddz. wysyłkowy” — przeznaczona do lakowania kopert,

trzecia — ze względów lokalowych — w Wydziale Archiwów Państwowych z napisem: „Ministerstwo W. R. i O. P. Kanc. Główna” — do użytku tego Wydziału.

W Wydziale Budżetowo - Rachunkowym używa się ponadto dwóch pieczęci do laku o średnicy 36 mm. z napisem: „Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.”, przeznaczonych wyłącznie dla użytku służbowego inspektorów finansowych Ministerstwa do pieczętowania ksiąg rachunkowych i zabezpieczania dokumentów na miejscu przy kontrolowaniu władz, urzędów, instytucyj, zakładów, podległych Ministerstwu W. R. i O. P.

§ 4. Władze, urzędy, zakłady i instytucje, podległe Ministerstwu W. R. i O. P. używają następujących pieczęci:

1) Muzeum Oświaty i Wychowania Ministerstwa W. R. i O. P. — pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. i 1 pieczęci do laku z napisem: „Muzeum Oświaty i Wychowania Ministerstwa W. R. i O. P.”;

2) Dyrekcja Państwowych Zbiorów Sztuki — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Dyrekcja Państwowych Zbiorów Sztuki” i 2 pieczęci do laku z napisem: „Dyrekcja Państw. Zbiorów Sztuki”;

3) Państwowe Muzeum Zoologiczne — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. i 1 pieczęci do laku z napisem: „Państwowe Muzeum Zoologiczne”;

4) Państwowe Muzeum Archeologiczne — 1 pieczęć do tuszu o średnicy 39 mm. i 1 pieczęci do laku z napisem: „Państwowe Muzeum Archeologiczne”;

5) Delegat Ministra W. R. i O. P. do spraw ochrony przyrody — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Delegat Min. W. R. i O. P. do spraw ochrony przyrody”;

6) Wszystkie Archiwa Państwowe, względnie oddziały Archiwów Państwowych — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. i po 1 pieczęci do laku;

7) Komisja Odbiorczo-Zdawcza w Poznaniu — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Komisja Odbiorczo-Zdawcza w Poznaniu” i 1 pieczęci do laku z napisem: „Komisja Odbiorczo-Zdawcza”;

8) Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Państw. Kom. Egz. dla Naucz. Szk. Powsz. w . . . . .”;

9) Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Państw. Kom. Egz. dla Kand. na Naucz. Szk. Średn. w . . . . .”;

10) Komisje Egzaminów Państwowych na nauczycieli szkół średnich — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Komisje Egz. Państw. na Naucz. Szk. Średn. w . . . . .”;

11) Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla egzaminów uproszczonych z religii mojżeszowej w Warszawie i Lwowie — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Państw. Kom. Egz. w Warszawie (we Lwowie) dla rel. mojżeszowej”;

12) Państwowe Komisje Egzaminacyjne dla nauczycieli i instruktorów szkół zawodowych — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Państw. Kom. Egz. dla naucz. i instr. szkół zawodowych”;

13) Wszystkie Kuratorja Okręgów Szkolnych — po 2 pieczęcie do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Kuratorjum Okręgu Szkolnego . . . . .”, po 1 pieczęci do laku z napisem: „Kuratorjum Okr. Szkol. . . . .” i po 1 pieczęci do legitymacyj z napisem: „Kuratorjum O. S. . . . .”;

14) Liceum Krzemienieckie — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. 1 pieczęci do laku i 1 pieczęci do legitymacyj, wszystkie z napisem: „Liceum Krzemienieckie”;

15) Inspektoraty szkolne i rady szkolne powiatowe — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 36 mm. po 1 pieczęci do laku i po 1 pieczęci do legitymacyj;

16) Rady szkolne miejscowe, dozory szkolne, opieki szkolne, wszystkie publiczne szkoły powszechne, szkoły ćwiczeń, szkoły wydziałowe i wyższe kursy nauczycielskie — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 36 mm.;

17) Powiatowe Urzędy Szkolne w Województwie Śląskiem — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 36 mm., po 1 pieczęci do laku i po 1 pieczęci do legitymacyj;

18) Państwowe gimnazja, licea, progimnazja, seminarja nauczycielskie i ochroniarskie, pedagogja, kursy nauczycielskie i zawodowe oraz wszystkie państwowe szkoły zawodowe — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 36 mm., po 1 pieczęci do laku i po 1 pieczęci do legitymacyj;

19) Szkoły samorządowe i publiczne szkoły zawodowe dokształcające — pieczęci owalnych, a w szczególności po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 35 mm. na 28 mm. po 1 pieczęci do laku o średnicy 30 mm. na 24 mm. i po 1 pieczęci do legitymacyj o średnicy 25 mm. na 20 mm.;

20) Biblioteka Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach — 1 pieczęci owalnej o wymiarach 45 mm. na 36 mm. z napisem: „Biblioteka Śląskich Techn. Zakładów Nauk. w Katowicach”;

21) Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej w Warszawie — 2-ch pieczęci do tuszu o średnicy 36 mm. z napisami: „Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej” i „Państw. Inst. Pedagog. Specj. Stempel listowy” oraz 1 pieczęci do legitymacyj;

22) Państwowy Instytut Robót Ręcznych w Warszawie, Państwowy Instytut Nauczycielski w Warszawie i Państwowy Instytut dla Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 36 mm., po 1 pieczęci do laku i po 1 pieczęci do legitymacyj;

23) Państwowy Internat dla studentów Teologii Prawosławnej Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. i 1 pieczęci do laku;

24) Państwowe Konserwatorja Muzyczne w Warszawie i Poznaniu — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. po 1 pieczęci do laku i po 1 pieczęci do legitymacyj;

25) Państwowe Konserwatorjum Muzyczne w Katowicach — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 36 mm., 1 pieczęci do laku i 1 pieczęci do legitymacyj;

26) Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. i 1 pieczęci do legitymacyj;

27) Szkoły akademickie oprócz wyszczególnionych w § 5 pieczęci tradycyjnych, używają następujących pieczęci:

a) Uniwersytet Jagielloński:

1 pieczęci do legitymacyj; Dziekani Wydziałów: Filozoficznego, Rolniczego, oraz Państwowa Komisja Egzaminacyjna egzaminów sądowego i politycznego — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.;

b) Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie:

1 pieczęci do legitymacyj; Dziekani Wydziałów: Prawa i Umiejętności Politycznych, Teologicznego, Lekarskiego, Humanistycznego, Matematyczno-Przyrodniczego — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.; Biblioteka Uniwersytecka 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. i 1 pieczęci do laku;

c) Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie:

1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. z napisem: „Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie“, 1 pieczęci do laku z napisem: „Uniwersytet Stef. Batorego w Wilnie“, 1 pieczęci do legitymacyj z napisem: „Uniwersytet S. B. w Wilnie“; Dziekani Wydziałów: Teologicznego, Prawa i Nauk Społecznych, Lekarskiego, Humanistycznego, Matematyczno-Przyrodniczego i Sztuk Pięknych po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm., Biblioteka Uniwersytecka — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.;

d) Uniwersytet Poznański:

1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm., 1 pieczęci do laku i 1 pieczęci do legitymacyj z napisem: „Uniwersytet Poznański“.

Dziekani Wydziałów: Prawno - Ekonomicznego, Lekarskiego, Humanistycznego, Matematyczno-Przyrodniczego, Rolniczo-Leśnego po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.,

Biblioteka Uniwersytecka: 2 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm., 2 pieczęci do laku i 3 pieczęci do legitymacyj;

e) Politechnika Lwowska:

3 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm., 1 pieczęci do laku i 1 pieczęci do legitymacyj z napisem: „Politechnika Lwowska“.

Dziekani Wydziałów: Inżynierji Lądowej i Wodnej, Architektury, Mechanicznego, Chemicznego, Ogólnego, Rolniczo-Lasowego—po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.,

Biblioteka Politechniki — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.

f) Politechnika Warszawska:

3 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm. i 1 pieczęci do tłoczenia w papierze o średnicy 39 mm. z napisem: „Politechnika Warszawska“,

Dziekani Wydziałów: Inżynierji Lądowej, Inżynierji Wodnej, Mechanicznego, Elektrycznego, Chemji, Architektury, Geodezyjnego—po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.,

Biblioteka Politechniki — 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.;

- g) Akademia Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie:
 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.,
 1 pieczęci do laku o średnicy 30 mm. i
 1 pieczęci do legitymacyj o średnicy 20 mm.;
- h) Akademia Górnicza w Krakowie:
 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm., 1 pieczęci do laku i 1 pieczęci do legitymacyj z napisem: „Akademia Górnicza w Krakowie“,
 Dziekani Wydziałów: Górniczego i Hutniczego — po 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm.;
- i) Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie:
 2 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm., 1 pieczęci do laku, 1 pieczęci do legitymacyj i 1 pieczęci do tłoczenia w papierze o średnicy 39 mm.
- j) Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie:
 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm., 1 pieczęci do laku i 1 pieczęci do legitymacyj;
- k) Państwowy Instytut Dentystyczny w Warszawie:
 1 pieczęci do tuszu o średnicy 39 mm., 1 pieczęci do laku i 1 pieczęci do legitymacyj.

§ 5. Następujące państwowe szkoły akademickie mogą używać dotychczasowych pieczęci tradycyjnych w następującym zakresie:

1. Uniwersytet Jagielloński w Krakowie:
 pieczęci dyplomowej dużej i małej do tłoczenia w wosku,
 „ senackiej do tuszu i do laku,
 „ rektorskiej do tuszu i do laku,
 „ dyplomowej dla formacji do tłoczenia w wosku,
 „ sekretarskiej do tuszu,
 „ dla Dziekanów Wydziałów: Teologicznego, Lekarskiego i Prawnego do tuszu,
 pieczęci bibliotecznych do tuszu i laku;
2. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie:
 pieczęci ogólnej Uniwersyteckiej do tuszu, do laku i do tłoczenia w wosku,
 pieczęci sekretarskiej do tusza;
3. Uniwersytet Warszawski:
 pieczęci ogólnej Uniwersyteckiej do tuszu, do laku i do legitymacyj,
 „ dla Dziekanów Wydziałów: Teologii Katolickiej, Teologii Ewangelickiej, Prawa, Lekarskiego, Humanistycznego, Matematyczno-Przyrodniczego, Farmaceutycznego, Weterynaryjnego,
 pieczęci dla Biblioteki Uniwersyteckiej;
4. Akademia Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie:
 pieczęci dyplomowej do tłoczenia w wosku.

§ 6. W pieczęcie urzędowe do tuszu winny być zaopatrywane następujące dokumenty, akta, pisma i t. p.:

1. dekrety: mianowania, przeniesienia na inne stanowisko lub na inne miejsce służbowe, przeniesienia w stan nieczynny, przeniesienia w stan spoczynku oraz zwolnienia urzędników, nauczycieli i funkcjonariuszów niższych;
2. dekrety, powołujące ze stanu nieczynnego do służby czynnej;
3. dekrety o przyjęciu względnie odroczeniu przyjęcia do wiadomości zgłoszenia o dobrowolnem wystąpieniu ze służby;
4. orzeczenia o unieważnieniu mianowania i wydalenia ze służby;
5. umowy, zawierane z urzędnikami, profesorami szkół wyższych i siłami naukowymi w tych szkołach, nauczycielami i niższymi funkcjonariuszami państwowymi;
6. orzeczenia władz, na mocy których strony nabywają pewne uprawnienia (zaliczenie lat, uznanie świadectwa i t. d.);
7. tabele pensyjne;
8. zaświadczenia o służbie oraz wszelkiego rodzaju inne zaświadczenia urzędowe, wydawane przez władze, urzędy i szkoły (np. do ulg wojskowych, kolejowych, zaświadczenia o odbywanych studjach i t. d.);
9. pełnomocnictwa do zastępowania Ministerstwa przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym;
10. pełnomocnictwa do sporządzenia umów rejentalnych;
11. delegacje do reprezentowania Ministerstwa oraz władz, urzędów i szkół, podległych Ministerstwu;
12. pisma uwierzytelniające podpisy i odpisy;
13. dekrety ustalania nauczycieli;
14. pisma, przyznając tytuł profesora;
15. pisma, powierzające nauczycielowi pełnienie czynności w urzędach administracji szkolnej;
16. wszelkiego rodzaju dyplomy na nauczycieli i instruktorów i tymczasowe świadectwa dyplomowe;
17. dyplomy uniwersyteckie;
18. stwierdzenia dokonanych nostryfikacyj na Uniwersytetach;
19. uniwersyteckie świadectwa egzaminacyjne i odejścia;
20. uniwersyteckie karty immatrykulacyjne, indeksy i blankiety immatrykulacyjne wyższych zakładów naukowych;
21. świadectwa szkolne półroczne, roczne, ukończenia i odejścia oraz dojrzałości zarówno szkół, jak wszelkiego rodzaju Kursów i Instytutów;
22. świadectwa dojrzałości, wydawane przez Kuratora Okręgów Szkolnych dla eksternów;
23. orzeczenia Ministerstwa i Kuratorów Okręgów Szkolnych o uznaniu świadectwa za równoznaczne ze świadectwem polskiej szkoły państwowej;

24. klauzule, umieszczane przez Ministerstwo na gimnazjalnych świadectwach dojrzałości w wypadku studjowania w wyższych szkołach zagranicą;
  25. klauzule i zastrzeżenia na dyplomach i świadectwach;
  26. zatwierdzone projekty etatów parafij i filij kościoła Ewangelicko-Augsburskiego;
  27. zatwierdzone budżety gmin wyznaniowych żydowskich;
  28. zatwierdzone listy składek gmin wyznaniowych żydowskich;
  29. dekrety, zatwierdzające rabinów i podrabinów;
  30. protokoły zdawczo-odbiorcze, sporządzone przez archiwa państwowe i protokoły wszelkich innych czynności urzędowych;
  31. nagrody konkursowe dla uczniów konserwatorów muzycznych (wydawnictwa książkowe);
  32. poświadczenia przyjęcia darów, depozytów i zapisów, wydawane przez Dyрекcję Zbiorów Państwowych i Muzea Państwowe;
  33. w wyjątkowych (ważniejszych) wypadkach pozwolenia na kopjowanie, reprodukowanie i opracowywanie dzieł sztuki, znajdujących się w Zbiorach Państwowych;
  34. odpisy, wyciągi, rejestry, odrisy, informacje i zaświadczenia, wydawane przez archiwa państwowe do celów urzędowych;
  35. następujące akta i dokumenty w Wydziale Budżetowo-Rachunkowym Ministerstwa W. R. i O. P. oraz w urzędach podległych:
    - a) asygnacje,
    - b) zlecenia wypłaty,
    - c) чеki,
    - d) upoważnienia do podejmowania gotówki, wszelkich walorów i druków wartościowych (asygnacyj, czeków) oraz upoważnienia do składania depozytów,
    - e) kwity,
    - f) zaświadczenia na księgach rachunkowych (niesnurowanych) o ich przeznaczeniu i ilości stron,
    - g) zaświadczenia na kwitarjuszach o ich przynależności i ilości kwitów;
  36. legitymacje i prolongaty legitymacyj urzędniczych i nauczycielskich, profesorów szkół akademickich i personelu pomocniczego;
  37. legitymacje i prolongaty legitymacyj uczniowskich;
  68. dowody i prolongaty dowodów akademickich.
- Dokumenty, pisma, akta i t. p. wyszczególnione wyżej pod pozycjami od 1 do 35 włącznie, winny być w zasadzie zaopatrywane w pieczęć do tuszu o średnicy 46 mm., 39 mm. lub 36 mm.; w razie, gdy ze względu na szczupłość miejsca nie mogą być stosowane pieczęcie powyższych wymiarów, można używać pieczęci do legitymacyj o średnicy 20 mm.

Legitymacje, wyszególnione wyżej pod pozycjami 36, 37 i 38 winny być zaopatrywane wyłącznie w pieczęcie o średnicy 20 mm.

§ 7. O każdym wypadku zagubienia lub kradzieży pieczęci należy bezzwłocznie zawiadomić Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego celem obwieszczenia w Monitorze Polskim oraz Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P.

Pozatem należy:

1. ogłosić o tem we właściwym Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym, Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Okręgu Szkolnego i miejscowym poczytnem piśmie,
2. zawiadomić o tem Mennicę Państwową, Prokuratora odnośnego Sądu Okręgowego oraz najbliższy organ policyjny,
3. przeprowadzić protokółarne dochodzenie celem ustalenia okoliczności zaginięcia względnie kradzieży pieczęci oraz ewentualnej winy funkcjonariusza, któremu pieczęć była powierzona.

We wszystkich zawiadomieniach i ogłoszeniach, poza faktycznymi okolicznościami zaginięcia, należy wymienić napis w otoku pieczęci oraz ewentualnie numer rozpoznawczy.

O zaginięciu lub kradzieży pieczęci w Centrali Ministerstwa W. R. i O. P. należy zawiadomić Wydział Organizacyjno - Prawny Ministerstwa.

§ 8. Pieczęcie urzędowe utrzymuje w ewidencji oraz przechowuje w zamknięciu kierownik urzędu, władzy, szkoły, zakładu i instytucji lub upoważniony przez niego zaufany urzędnik pod osobistą odpowiedzialnością. Używanie pieczęci udostępnione jest tylko tym urzędnikom, którym są pieczęcie potrzebne do czynności urzędowych.

§ 9. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie tracą moc obowiązującą wszelkie odmienne przepisy w przedmiocie tym wydane.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.
w/z (—) B. Żongółłowicz

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 9 grudnia 1931 r. Nr. BP—6910/31

do Kuratorów Okręgów Szkolnych

w sprawie zmiany i uzupełnienia wykazu szkół, w których nauka uprawnia do zwrotu opłat szkolnych w roku 1931/32.

Powołując się na punkt I okólnika Pana Prezesa Rady Ministrów z dn. 4 września 1925 r. Nr. 95/14604, oraz nawiązując do okólnika z dnia 24 czerwca 1931 r. Nr. I Pr.—4864/31 ogłoszonego w Monitorze Polskim z dn. 24 lipca 1931 r. Nr. 168 podaję do wiadomości zmiany i uzupełnienia wykazu szkół prywatnych, w których nauka uprawnia w roku szk. 1931/32 do zwrotu opłat szkolnych w myśl ustępu trzeciego art. 10 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszy państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924) względnie art. 6 § 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. Ust. R. P. Nr. 134 poz. 1107).

Podsekretarz Stanu:

(—) *K. Pieracki***Zmiany do wykazu**

szkół prywatnych w Okręgu Szkolnym Wileńskim, w których nauka uprawnia do zwrotu opłat szkolnych w roku szkolnym 1931/32 (Dziennik Urzędowy Kuratorjum Nr. 9 poz. 115 z r. 1931).

Należy zmienić:

w dziale I „Szkoly Średnie Ogólnokształcące”

Województwo Nowogródzkie

p. 1. Baranowicze.—Gimn. koeduk. Walentyny Szulickiej — pełne prawa.

na:

— Gimn. koeduk. im. Królowej Barbary Radziwiłłówny — pełne prawa.

Województwo Wileńskie

p. 12. Wilno. — Liceum żeńskie im. Św. Scholastyki Zgromadzenia PP.
Benedyktynek — pełne prawa

na:

— Gimn. żeńskie im. Św. Scholastyki Zgromadzenia P. P.
Benedyktynek — pełne prawa.

16.

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 22 grudnia 1931 roku Nr. I. WF-8308/31

do Kuratorów Okręgów Szkolnych

w sprawie „Tygodnia propagandy trzeźwości”.

Podobnie, jak w latach ubiegłych, Polska Liga Przeciwalkoholowa urządza w dniach od 1—8 lutego 1932 r. „Tydzień propagandy trzeźwości”.

W związku z powyższym tygodniem polecam lekarzom szkolnym i nauczycielstwu w myśl okólnika z dnia 11 stycznia 1928 r. Nr. O. H. Fiz. 1197/27 poświęcić w szkołach sprawę zwalczania alkoholizmu odpowiednio pogadanki lub wykłady.

Podsekretarz Stanu
(—) *K. Pieracki*

17.

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 22 grudnia 1931 r. Nr. II.OP-23251/31

do Kuratorów Okręgów Szkolnych

w sprawie audycji radjowych dla młodzieży szkolnej.

Polskie radio dwa razy w tygodniu nadaje audycje specjalnie przeznaczone dla młodzieży szkolnej.

We czwartki od godz. 12.35 do 14 — nadawane są z Filharmonji Warszawskiej koncerty szkolne poprzedzane pogadankami.

W soboty od godz. 12.15 do 12.50 rozgłośnia lwowska nadaje poranki szkolne. Poranki te są pierwszą próbą systematycznego zorganizowania audycji szkolnych.

Wymienione audycje transmitowane są przez wszystkie rozgłośnie Polskiego Radja i dostosowane głównie do poziomu młodzieży szkolnej (szkół powszechnych, średnich ogólnokształcących oraz zawodowych) w wieku od 12 do 15 lat.

Ministerstwo zaleca dyrekcjom szkół, które posiadają aparaty radiowe z głośnikami oraz odpowiednie urządzenia i pomieszczenia, by umożliwiły młodzieży korzystanie z wymienionych audycji, uważając za dopuszczalne, tam gdzie to nie nastęrczy szczególnych trudności, poczynienie w tym celu odpowiednich przesunięć w planie zajęć szkolnych.

Uwagi, opinie i dezyderaty w sprawie koncertów szkolnych należy kierować bezpośrednio do Wydziału muzycznego Polskiego Radja w Warszawie (ul. Zielna 25), w sprawie poranków szkolnych do Rozgłośni Polskiego Radja we Lwowie (ul. Batorego 6). Zechcą Kuratorja podać powyższe do wiadomości organów podwładnych.

Podsekretarz Stanu

(—) *K. Pieracki*

18.

OKÓLNİK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 18 stycznia 1932 roku Nr O. 1882/32

**do Panów Inspektorów Szkolnych, Dyrekcji i Kierownictw
wszystkich szkół**

w sprawie wycieczek krajoznawczych młodzieży szkolnej.

Wycieczki krajoznawcze młodzieży szkolnej, dające jej możność bezpośredniego poznania Polski w pięknie jej przyrody, w przeszłości, ujawnionej w zabytkach historycznych oraz w tętnie współczesnej pracy, odbywającej się w ośrodkach przemysłowych, posiadają ogromny walor wychowawczy.

Zachęcam Panów Inspektorów, dyrekcje i kierownictwa szkół do zajęcia się sprawą organizacji wycieczek szkolnych. Powyższe może być osiągnięte tylko wtedy, o ile przygotowanie do projektowanych wycieczek, które odbędą się w końcu roku szkolnego, zostaną już podjęte. W większości wypadków, bardzo trudno jest rodzicom pokryć jednorazowo koszt wycieczki szkolnej, dlatego też należy opłatę ustalić wcześniej i dać możność wpłacania przez przeciąg kilku miesięcy przed wycieczką.

Najbardziej pożądanem jest organizowanie zespołów wycieczkowych dla młodzieży z jednej szkoły, zdarzają się jednak często wypadki, że szkoła nie organizuje wycieczki, wobec tego, że zgłasza się bardzo mała liczba z tej szkoły uczestników. Dla tych wypadków Kuratorjum projektuje zorganizowanie szeregu wycieczek wspólnych dla młodzieży różnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów naucz., ochron. i zawodowych: 1) do Warszawy—koszt obliczony na 50 zł., 2) nad morze polskie (Gdynia i Gdańsk) koszt obliczony na 75 zł., 3) Śląsk i Kraków—koszt obliczony na 75 zł., 4) Tatry i Zakopane — koszt obliczony na 80 zł., 5) Lwów, Borysław i Truskawiec—koszt obliczony na 80 zł.

Każda wycieczka obliczona jest mniej więcej na sześć dni, w kosztach wycieczek uwzględniono przejazd z Wilna i powrót do Wilna z danej miejscowości wycieczkowej, noclegi, kosztu posiłków i zwiedzania. Wycieczki odbędą się w miesiącach maju i czerwcu, młodzież udająca się na wycieczki będzie zwolnioną od zajęć szkolnych. W wycieczkach może brać udział—do Warszawy, młodzież szkolna od V-ej klasy i I-go kursu, w innych począwszy od VI-ej klasy i III-go kursu. Kierownika wycieczki, oraz odpowiednią ilość nauczycieli(ek), którzy będą towarzyszyć wycieczce, wyznaczy Kuratorjum.

Proszę Panów Inspektorów o organizowanie zespołów wycieczkowych, dla poznania Wilna i jego okolic. Należy mieć na uwadze przedewszystkiem młodzież kończącą szkołę powszechną. Pożądanem jest zachęcenie jednego z nauczycieli zam. w siedzibie powiatu, może nim być instruktor oświaty pozaszkolnej, do zajęcia się tą sprawą.

Po nadesłaniu zgłoszenia, dla każdego powiatu zostanie ustalony przez Kuratorjum termin, w którym wycieczka będzie miała zarezerwowane noclegi w szkolnym schronisku i przewodników.

Koszt pobytu w Wilnie wraz z noclegami, posiłkami i zwiedzeniami—zabytków miasta i okolic—należy obliczać na 18 zł. (osiemnaście). Przejazd do Wilna i powrót pokrywają osobno uczestnicy.

Zwracam uwagę, iż w wycieczkach może wziąć udział młodzież tylko za zgodą rodziców i zezwoleniem lekarza szkolnego, który orzeka, czy uczeń jest zdrow i czy będzie mógł znieść trud wycieczki. W czasie wycieczki wielokrotnie zajdzie potrzeba przebywania piechotą większych odległości.

Proszę Panów Inspektorów, Dyrekcje i Kierownictwa szkół o podanie powyższego do wiadomości młodzieży szkolnej i zachęcenie jej do wycieczek. Sprawę należy omówić również na zebraniu rodziców, wygłaszając referat o znaczeniu wycieczek.

Wykaz młodzieży ze szkół średnich, zgłaszającej się na wycieczki należy przesłać do Kuratorjum w terminie do dn. 20.II.1932 r. ze szkół powszechnych do 20.III.32 r. według załączonego wzoru, jednocześnie $\frac{1}{4}$ opłaty ustalonej dla danej wycieczki. Dalsze opłaty należy wpłacać do 10-go każdego miesiąca tak, aby do 10 maja 1932 r. była wpłacona cała kwota. Wpłaty należy skutecznie za pośrednictwem P. K. O. na konto Nr..... (Nr. konta P. K. O. zostanie podany dodatkowo). Właściciel konta: *Szkolna Komisja Wycieczkowa Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego w Wilnie*. Na odwrocie czeku zaznaczyć „opłata za wycieczkę młodzieży szkolnej”.

W razie zgłoszenia się zbyt małej liczby, mniej niż 20 osób na daną wycieczkę, może być wycieczka odwołana i w tym wypadku zgłaszający się będą mogli wziąć udział w innej wycieczce, względnie zwrócone będą im wpłacone pieniądze.

Każdy zespół wycieczkowy po odbytej wycieczce, na ostatniem swoim zebraniu otrzyma od Kierownika wycieczki dokładne sprawozdanie z kosztów organizacji wycieczki i w razie niewydania przeznaczonej opłaty—otrzyma zwrot nieużytej części.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) *K. Szelęwski*

Wykaz uczniów(nic)

.....
(wymienić szkołę)

pragnących wziąć udział w wycieczce organizowanej przez K. O. S. W.

L. P.	Imię i nazwisko	Klasa	Dokąd chce pojechać?	Wpłacono zł.	U w a gi
				Razem zł, .	

Kwota zł. .... (słownie.....)

została wpłacona do Kuratorjum za pośrednictwem P. K. O. Nr.....
w dn. ....

Dyrekcja stwierdza, że wymienieni wyżej uczniowie(nice) posiadają pozwolenie rodziców i lekarza na wzięcie udziału w wycieczce.

.....
podpis Dyrektora Szkoły (Kierownika)

19.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 2 stycznia 1932 r. Nr. I-53/32

do Panów Inspektorów Szkolnych w Okręgu

w sprawie nomenklatury szkół powszechnych.

Zauważono, iż niektóre szkoły powszechne na terenie Okręgu Szkolnego Wileńskiego posiadają szyldy z napisami niezgodnymi z ustaloną nomenklaturą tych szkół, np. „6 oddziałowa szkoła powszechna”, „Polska szkoła powszechna” i t. d.

Wobec tego, przypominając Panom Inspektorom okólnik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dn. 27 grudnia 1927 r. w sprawie nomenklatury publicznych szkół powszechnych (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 20, z r. 1928), polecam znieść bezzwłocznie nieodpowiednie nazwy szkół oraz spowodować zmianę niewłaściwych napisów tak na szyldach, jak i wszelkiego rodzaju pieczęciach i ewentualnie drukach szkolnych.

Polecam dopilnować również, aby napisy na szyldach i pieczęciach prywatnych szkół powszechnych były zgodne z koncesjami. Nazwa prywatnej szkoły powszechnej powinna brzmieć: „prywatna szkoła powszechna stowarzyszenia lub instytucji . . . z żydowskim, litewskim, białoruskim, językiem nauczania”, a nie jak niejednokrotnie spotykam „szkoła żydowska, litewska, białoruska”.

W miejscowościach, gdzie istnieje kilka lub więcej szkół prywatnych, szkoły oprócz nazwy mogą używać numeracji dla każdego rodzaju szkół oddzielnej.

O wykonaniu niniejszego zarządzenia zawiadomią Panowie Kuratorjum w terminie do dn. 30 kwietnia 1932 r.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) *J. Dryjański*
Naczelnik Wydziału

O K Ó L N I K

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 15 stycznia 1932 r. Nr. Org-2524 31

do Kuratorów Okręgów Szkolnych

w sprawie opakowania i zamknięcia przesyłek listowych, nadawanych przez władze i urzędy państwowe.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości i stosowania zarządzenie Ministerstwa Poczty i Telegrafów z dnia 23.XII. 1931 r. Nr. 4579/8, w sprawie opakowania i zamknięcia przesyłek listowych, skierowane do wszystkich Dyrekcyj Poczty i Telegrafów.

W myśl § 50 ordynacji pocztowej opakowania i zamknięcia przesyłek pocztowych wogóle musi być tego rodzaju, aby zawartość była chroniona przed zagubieniem, zmniejszeniem i uszkodzeniem i aby przesyłki nie można było naruszyć bez widocznego śladu uszkodzenia opakowania, zerwania lub uszkodzenia zamknięcia.

W myśl przepisów wykonawczych do przytoczonego paragrafu ordynacji, korespondencja władz, urzędów, samodzielnych organów tych władz, cywilnych i wojskowych, przeznaczona do wysyłki drogą pocztową, ma być opakowaną w kopertach nowych, wyrobu fabrycznego lub w opakowaniu z mocnego papieru, odpowiadającym rozmiarom i ciężarowi przesyłanych pism (akt), warunkom przewozu i odległości od miejsca przeznaczenia. Zamknięcie tych przesyłek ma być tak pewne i trwałe, aby bez naruszenia tegoż i widocznych śladów otwierania uniemożliwiony był wgląd do zawartości i treści przesyłanej korespondencji. Większe pakiety (przesyłki) z korespondencją mają być zawsze wiązane (tak samo zawartość, jak i koperta zewnętrzna) nakrzyż, mocnym sznurkiem i zamknięte pieczęcią lakową, plombą lub w inny sposób mechaniczny.

W myśl okólnika Nr. 182 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 10 września 1930 r. No.01. 3528/1/30, skierowanego do pp. Wojewodów, p. Komisarza Rządu m. st. Warszawy i do p. Naczelnika Urzędu dla spraw mniejszościowych w Katowicach, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych odnośnie korespondencji poufnej i tajnej zarządziło, aby przy tej korespondencji:

- a) zaprzestać używania kopert z cienkiego i lichego papieru, bądź też kopert przerabianych (nicowanych) ze śladami nagumowania lub z naklejonemi adresami, a natomiast posługiwać się kopertami czystemi, nie przezroczystemi z mocnego papieru;
- b) nie przeładowywać zbyttnio kopert korespondencją;
- c) nie łączyć pism zwyczajnych z poufnemi lub też tajnemi;
- d) większe pakiety wiązać sznurem i lakować.

Tym samym okólnikiem, na wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów, wyjaśniło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, że postanowienia okólnika pod lit. a) i b) stosują się również do przesyłek monet kruszczowych, wysyłanych głównie przez posterunki Policji Państwowej celem

ekspertyzy do Mennicy Państwowej z tym dodatkiem, że koperty te wewnątrz powinny być wyklejone płótnem lub monety przynajmniej powinny być zawinięte w płótno (w woreczku).

Wreszcie w tymże okólniku zawarte zostało wyjaśnienie, że stosownie do życzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, odnośnie postępowania przez Urzędy Pocztowe z uszkodzonymi urzędowymi przesyłkami listowymi dla władz i urzędów państwowych cywilnych, Ministerstwo Poczty i Telegrafów zarządziło, że urzędy pocztowe postępować będą z temi przesyłkami według szczegółowych przepisów o postępowaniu z uszkodzonymi listami dla władz i urzędów wojskowych, zawartych w Dzienniku Urzędowym b. Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów Nr. 39 z 1926 r. poz. 99, co nastąpiło na podstawie reskryptu z dnia 7 maja 1930 r. L. 1945/V, skierowanego do wszystkich Dyrekcji Poczty i Telegrafów.

W związku z obecną sytuacją gospodarczą, wymagającą stosowania jaknajdalej idących zasad oszczędności, na wniosek Ministerstwa Skarbu, Ministerstwo Poczty i Telegrafów uchyla niniejszem aż do odwołania, postanowienie przytoczonych przepisów wykonawczych do § 50 ordynacji pocztowej, co do używania do korespondencji władz i urzędów państwowych i organów kopert nowych, wyrobu fabrycznego i zezwala, aby urzędy pocztowe przyjmowały do przewozu pocztą jednak tylko korespondencje *zwykłą* także w kopertach przerabianych (nicowanych) lub sporządzonych z druków, wycofanych z użycia (makulatury) z wyłączeniem papieru gazetowego z zestrzeżeniem, że przesyłki listowe, wysyłane w takich kopertach co do ich zamknięcia i zabezpieczenia ich zawartości, muszą odpowiadać innym postanowieniom przytoczonych przepisów wykonawczych.

Równocześnie uchyla się przytoczony tut. reskrypt z dnia 7 maja 1930 r. L. 1945/V co do stosowania uszkodzonej urzędowej korespondencji *zwykłej* nie wysyłanych w kopertach nowych, przeznaczonych dla państwowych władz i urzędów *cywilnych*, szczegółowych przepisów o postępowaniu z uszkodzoną korespondencją dla władz, urzędów i instytucji wojskowych (Dz. Urz. b. Gen. Dyrekcji P. i T. No. 39 1929 r.) jako wydanych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych w porozumieniu z b. Generalną Dyrekcją Poczty i Telegrafów, które obowiązywać będą nadal co do uszkodzonej korespondencji wogóle dla władz, urzędów i instytucji wojskowych.

Na korespondencji urzędowej, przeznaczonej do państwowych władz i urzędów cywilnych, przesyłanej w kopertach nienowych, w razie uszkodzenia mają urzędy pocztowe stwierdzić fakt uszkodzenia odpowiednią adnotacją, uwidocznic nazwę odsyłki, ich nadejścia, zaopatrzyć podpisami dwóch funkcjonariuszów i odciskiem datownika i zabezpieczyć w odpowiedni sposób zawartość przesyłki.

O niniejszem zarządzeniu, które nie będzie ogłoszone w tut. Dzienniku Urzędowym, należy niezwłocznie zawiadomić zapomocą okólnika podległe urzędy i agencje tak, aby zarządzenie to weszło w życie z dniem 11 stycznia 1932 r.

Naczelnik Wydziału
(—) *Dubija-Dziubczyński*

21.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 11 stycznia 1932 r. Nr. I. 178/32

do Panów Inspektorów Szkolnych i Nauczycieli Szkół Pow-
szecznych**w sprawie nowego wydania programów szkolnych.**

Zawiadamiam, że wydane pod firmą Ministerstwa przez Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie programy dla szkół powszechnych należy uważać za obowiązujące od dnia 1 września 1931 r.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *J. Małowieski*
Naczelnik Wydziału

22.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 16 stycznia 1932 r. Nr. O. 41507/31.

do P.P. Inspektorów Szkolnych i Kierowników szkół powszechnych

w sprawie zwalczania wszawicy wśród dziatwy szkolnej.

Inspekcje szkół powszechnych przez władze administracyjno-sanitarne wykazują znaczny procent zawszenia wśród dziatwy szkolnej.

Wobec tego przypominam zarządzenie zawarte w okólniku z dnia 9 grudnia 1930 r. N. O. 38645/30 (Dz. Urz. Kurat. Nr. 1 poz. 4 z r. 1931) i polecam ściśle ich przestrzeganie. Panów Inspektorów Szkolnych proszę o zwracanie szczególnej uwagi podczas wizytacyj na stan czystości dziatwy szkolnej i lokali. W wypadkach zaniedbań winnych należy pociągać do odpowiedzialności służbowej.

Jednocześnie zwracam uwagę na konieczność wykonywania obowiązku szkolnego w art. 5 ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. w przedmiocie zwalczania chorób zakaźnych oraz innych chorób, występujących nagminnie (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 9), zgłaszania władzom administracyjno-sanitarnym każdego przypadku, wzbudzającego podejrzenie choroby zakaźnej na terenie szkoły.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) *J. Małowieski*
Naczelnik Wydziału

23.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 23 stycznia 1932 r. Nr. 0-320/32

do Dyrekcji państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Panów Inspektorów Szkolnych w Okręgu

w sprawie zbiórki książek w szkołach.

Dyrekcja Związku Obrony Kresów Zachodnich zorganizowała zbiórkę książek w szkołach wszelkiego typu na terenie całego Państwa, z przeznaczeniem na „Gwiazdkę” dla dzieci polskich w Niemczech i W. M. Gdańsku.

Akcja powyższa nie jest ograniczona żadnym terminem, gdyż nadsyłane książki są segregowane, oprawiane, katalogowane i t. d. Książki niewysłane w roku ubiegłym, zostaną wysłane na „gwiazdkę” w roku bieżącym.

Z książek najbardziej pożądane są głównie dzieła beletrystyczne. naukowych zaś podręczniki do nauki języka polskiego, historii Polski, Geografii Polski i Polski Współczesnej.

Inne książki naukowe — ze względu na inne programy, inny zakres nauki i inne obowiązujące podręczniki w szkołach polskich w Niemczech nie nadają się do użytku na tamtym terenie.

Zebrane książki należy częściami odsyłać bezpośrednio do Dyrekcji Związku Obrony Kresów Zachodnich — Warszawa, ul. Hipoteczna 8.

Proszę o poparcie powyższej akcji, która może być przeprowadzona w ciągu całego roku szkolnego.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) *J. Małowieski*
Naczelnik Wydziału

24.

Ogłoszenie.

W sprawie egzaminów dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich.

Państwowa Komisja Egzaminacyjna dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich w Wilnie ogłasza, że egzaminy dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich (naukowe i pedagogiczne) w okresie zimowym 1932 r. odbywać się będą od dnia 7 do 12 marca 1932 r. Kandydaci, którzy pragną przystąpić do egzaminów w tym okresie, winni zgłosić się

w tym celu pisemnie do Komisji egzaminacyjnej, w terminie do 13 lutego 1932 r. składając jednocześnie przepisaną opłatę, która wynosi za egzamin naukowy (klauzurowy i ustny) 84 zł., za egzamin pedagogiczny 56 zł.

Rozkład i termin egzaminów będą podane do wiadomości interesowanych drogą ogłoszenia w lokalu Komisji egzaminacyjnej (Uniwersytet, ul. Uniwersytecka 3, II p.).

Nr. II 40369/31.

25.

Konkursy.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego ogłasza niniejszem konkurs na stanowisko kierownika 6-kl. publicznej szkoły powszechnej w Horodyszczu, gminy Horodyszczce, pow. baranowickiego.

O stanowisko to ubiegać się mogą kandydaci, posiadający pełne kwalifikacje zawodowe oraz odpowiadający wymaganiom art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Podania należyście udokumentowane winni kandydaci wносить w drodze służbowej do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego (przez Inspektora Szkolnego w Baranowiczach) w terminie do dni 30 od daty wyjścia niniejszego Dziennika Urzędowego.

Nr. I-1559/32.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego ogłasza niniejszem konkurs na stanowisko kierownika 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Nowo-Święcianach, pow. święciańskiego.

Szkoła mieści się w budynku własnym (gminnym), posiada dwupokojowe mieszkanie dla kierownika szkoły, stacja kolejowa na miejscu.

O stanowisko to ubiegać się mogą kandydaci, posiadający pełne kwalifikacje zawodowe oraz odpowiadający wymaganiom art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Podania należyście udokumentowane winni kandydaci wносить w drodze służbowej do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego (przez Inspektora Szkolnego w Święcianach) w terminie do dni 30-tu od daty wyjścia niniejszego Dziennika Urzędowego.

Nr. I-989/32.

Ruch służbowy.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego

Minister W. R. i O. P. mianował:

Hieronima Kalickiego, księgowego w VII st. sł. w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego, z dniem 1 stycznia 1932 r. Naczelnikiem Rachuby w temże Kuratorjum.

Inspektoraty Szkolne.

Minister W. R. i O. P. przeniósł w stan spoczynku:

Marjana Piekarskiego, Inspektora Szkolnego w Postawach, z dniem 31.XII.1931 r. (Dekret M. W. R. i O. P. z dnia 18.XI.1931 r. Nr. B. P. 4683/31).

Minister W. R. i O. P. zwolnił na własną prośbę:

Piotra Edwarda Schreynera, prowizorycznego zastępcę Inspektora Szkolnego w Wilnie z dniem 30.XI.1931 r.

Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego zwolnił:

Józefa Zubiela, sekretarza w IX st. sł. w Inspektoracie Szkolnym w Oszmianie z dniem 28 grudnia 1931 r. (Nr. O. 77/32).

Jadwigę Łyszczkowską, prowizorycznego urzędnika w XI st. sł. w Inspektoracie Szkolnym w Wołozynie, z dn. 31.I.1932 r. (Nr. I. 33799/31).

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani z dniem 1 stycznia 1932 r.:

1. Schmidtówna Eleonora, naucz. szk. powsz. w Ogrodnikach, pow. nowogródzkiego. 2. Filipczyk Stanisław, naucz. szk. powsz. w Dworopie, pow. święciańskiego. 3. Durowiczówna Anna, naucz. szk. powsz. w Niwkach, pow. wilejskiego. 4. Syrewiczówna Alina, naucz. szk. powsz. w Szymakach, pow. oszmiańskiego. 5. Baranowski Kazimierz, naucz. szk. powsz. w Siwicy, pow. wołozyńskiego. 6. Fedin Feliks, naucz. szk. powsz. w Bieninach, pow. oszmiańskiego. 7. Ałasówna Zofja, naucz. szk. powsz. w Nr. 26 w Wilnie. 8. Piotrowiczówna Nina, naucz. szk. powsz. Nr. 17 w Wilnie. 9. Ks. Dziemian Józef naucz. religji w szk. powsz. w Słobódce pow. Braślawskiego.

Mianowani z dniem 16 stycznia 1932 r.:

10. Rodziewicz Witold, naucz. szk. powsz. w Maciasach, pow. wilejskiego. 11. Żurawlewówna Ludmiła, naucz. szk. powsz. w Lisicy Wielkiej, pow. nieświeskiego. 12. Miszkiewicz Józef, naucz. szk. powsz. w Pietryłowiczach, pow. stołpeckiego. 14. Predko Atanazy, naucz. szk. powsz. w Szuniowcach, pow. dziśnieńskiego.

Mianowani z dniem 1 lutego 1932 r.:

15. Kalisiewicz Stanisław, naucz. szk. powsz. w Siemienikach, pow. mołodeckiego. 16. Cybulski Kazimierz, naucz. szk. powsz. w Jokszycach, pow. nieświeskiego. 17. Zubow Mikołaj, naucz. szk. powsz. Nr. 36 w Wilnie. 8. Pawłowicz Waclaw, naucz. szk. powsz. w Grodziach, pow. wileńsko-trockiego.

Przeniesieni z dniem 16 listopada 1931 r.:

1. Ryłkówna Marja, naucz. w Miorach, pow. brasławskiego, na stanowisko równorzędne w Stankowiczach, tegoż powiatu. 2. Kluczyński Leon, naucz. w Stankowiczach, pow. brasławskiego, na stanowisko równorzędne w Miorach, tegoż powiatu. 3. Bojanowicz Jan, naucz. szk. powsz. w Łucku, na stanowisko równorzędne do szk. Nr. 17 w Wilnie. 4. Cymerska Wiktorja, naucz. szk. Nr. 36 w Wilnie, na stanowisko równorzędne do szk. Nr. 15 w Wilnie.

Przeniesieni z dniem 1 listopada 1931 r.

5. Łach Władysław, naucz. szk. powsz. w Bieniencach, pow. oszmiańskiego, na stanowisko równorzędne do Nowogródka. 6. Osuchowski Zygmunt, naucz. szk. Nr. 36 w Wilnie, na stanowisko równorzędne do szk. Nr. 17 w Wilnie. 7. Olczakowa Kazimiera, naucz. w Horodzinieciach pow. wilejskiego, na stanowisko równorzędne w Poniżanach tegoż powiatu. 8. Romellówna Marja, naucz. w Dworopiewie, pow. święciańskiego, na stanowisko równorzędne w Rubujeniach pow. wileńsko-trockiego. 9. Keczmar Stanisław, naucz. w Borunach, pow. oszmiańskiego, na stanowisko równorzędne w Powiazach tegoż powiatu. 10. Łukczewska Helena, naucz. w Orli, pow. szczuczyńskiego, na stanowisko równorzędne w Przekieniu tegoż powiatu. 11. Niczeperowicz Kazimierz, naucz. w Garbunach, pow. nieświeskiego, na stanowisko równorzędne w Ceperce, tegoż powiatu. 12. Aleksandrowiczówna Helena, naucz. w Naruszowcach, pow. oszmiańskiego, na stanowisko równorzędne w Borunach, tegoż powiatu. 13. Minicz Kronid, naucz. w Łuczaju, pow. dziśnieńskiego, na stanowisko równorzędne w Czermieniczach, tegoż powiatu. 14. Jezierski Waclaw, kierownik szk. w Podbrodziu, na stanowisko naucz. do szk. Nr. 30 w Wilnie.

Przeniesieni z dniem 1 stycznia 1932 r.:

15. Niewiadomska Jadwiga, naucz. w Mołodecznie, na stanowisko równorzędne w Kraśnem, pow. mołodeckiego. 16. Wojtkiewiczowa Zofja, naucz. w Nowo-Święcianach, pow. święciańskiego, na stanowisko równorzędne do szkoły Nr. 2 w Mołodecznie. 17. Kotowska Marja, naucz. w Żołudku, pow. szczuczyńskiego, na stanowisko równorzędne w Damuciuwcach, tegoż powiatu. 18. Krajnikowa Elżbieta, naucz. w Kraśnem, na stanowisko równorzędne do Małkini, Kuratorjum Warszawskiego. 19. Helnigowa Łucja, naucz. w Dokszycach, pow. dziśnieńskiego, na stanowisko równorzędne w Nowogródku. 20. Marcewicz Eugenjusz, naucz. w Nowojelni, pow. nowogródzkiego, na stanowisko równorzędne w Recemli, tegoż powiatu. 21. Strutyński Franciszek, naucz. w Gościłowiczach, pow. baranowickiego, na stanowisko równorzędne w Podesiejkach, tegoż powiatu. 22. Turecka Emilja, naucz. w Duksztach, pow. święciańskiego, na stanowisko równorzędne w Podbrodziu, tegoż powiatu. 23. Bojanowicz Jan, naucz. szkoły Nr. 17 w Wilnie, na stanowisko równorzędne do szkoły Nr. 24 w Wilnie. 24. Aścikówna Zofja, naucz. w Pirciupiach, pow. wileńsko-trockiego, na stanowisko równorzędne w Olchowcach, pow. baranowickiego. 25. Aluchna Edward, naucz. w Wornianach, pow. wileńsko-trockiego, na stanowisko równorzędne do szkoły Nr. 1 w Nowej-Wilejce, tegoż powiatu. 26. Pajor Ludwik, naucz. w Bystrzycy, pow. wileńskiego, na stanowisko równorzędne w Wornianach, tegoż powiatu.

Przeniesieni z dniem 16 stycznia 1932 r.:

27. Schreyner Piotr-Edward, naucz. w Nieświeżu, na stanowisko równorzędne w Podbrodziu, pow. święciańskiego. 28. Dealejczyk-Maciełińska Stanisława, naucz. w Kocielnikach, pow. święciańskiego, na stanowisko równorzędne w Duksztach, tegoż powiatu. 29. Sadowska Anastazja, naucz. w Mikołajewie, pow. dziśnieńskiego, na stanowisko równorzędne w Malewie, pow. nieświeskiego.

Przeniesieni z dniem 1 lutego 1932 r.:

30. Wilczyńska Zofja, naucz. w Krewie, pow. oszmiańskiego, na stanowisko równorzędne w Smorgoniach, tegoż powiatu. 31. Wardziak Marjan, naucz. w Duniłowiczach, pow. postawskiego, na stanowisko równorzędne w Zosimonowiczach, pow. słonimskiego. 32. Koperkiewiczówna Wanda, naucz. w Szczuczynie, na stanowisko równorzędne w Andrunowcach, tegoż powiatu.

Przeniesione w stan pozasłużbowy:

1. Irena Wolszczakowa, naucz. szk. powsz. w Suporosnej Słobodzie, pow. stołpeckiego, z dniem 1.IX.1931 r. 2. Kazimiera Wojciechowska, naucz. szk. powsz. w Darennie, pow. stołpeckiego, z dniem 1.I.1932 r. 3. Marja Suchorzewska, naucz. szk. powsz. w Rochowiczach, pow. wileńskiego, z dniem 1.I.1932 r.

Seminarja Nauczycielskie.

Kurator Okręgu Szkolnego zamianował:

Juljana Foromnego, naucz. Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Trokach, z dn. 1.1.1932 r.

27.

Sprostowanie.

W Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego w Nr. 10 z roku 1931 wydrukowano w Ruchu Służbowym mylnie nazwisko ks. prefekta w Świrze — Dubrowski; powinno być — Dubrowka.

Nr. I-39491/31.

Część nieurzędowa.

Powstanie, rozwój i stan obecny Harcerstwa Polskiego.

Harcerstwo Polskie powstanie swe zawdzięcza organizacjom ideowym młodzieży, które za cel swój przyjęły dążenie do niepodległości Polski i przygotowania do walki zbrojnej o tę niepodległość. Inicjatorem i głównym organizatorem ruchu skautowego była młodzież niepodległościowa „zarzewiecka”. Pobudką do tworzenia zastępów i drużyn skautowych były wiadomości, jakie przywożono z Anglii o skautingu, stworzonym przez gen. Roberta Baden Powella. Kodeks skautowy, przyrzeczenia, wzywające do stałej czujności, sprężysta organizacja — odpowiadały potrzebom młodzieży. Jednak od samego początku harcerstwo polskie miało swoją własną treść i własne oblicze. Pierwsze zastępy powstały w 1910 roku — formalne zorganizowanie drużyn, które dały początek przyszłej organizacji nastąpiło we Lwowie na wiosnę 1911 r. W maju 1911 r. istnieją już 4 drużyny lwowskie: 3 męskie i 1 żeńska. W lipcu 1911 r. ukazuje się pierwszy podręcznik — przeróbka książki Baden Powella, dokonana przez Andrzeja Małkowskiego: „Skouting jako system wychowania młodzieży”. Od października 1911 r. wychodzi pierwsze czasopismo dwutygodnik „Skaut”. Do Warszawy i wogóle Kongresówki, gdzie już istnieją pierwsze drużyny, przyjeżdżają w sprawach harcerskich ze Lwowa: Michał Affanasowicz, obecnie naczelnik Wydziału w Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego, Jadwiga Falkowska, obecnie nauczycielka w Liceum Krzemienieckim, Janusz Gąsiorowski, obecnie generał Brygady, Szefer Sztabu Głównego, Jerzy Grodyński (poległ w walkach o Lwów), Mieczysław Norwid Neugebauer, obecnie generał W. P. i minister Robót Publicznych. Programy harcerskie, wzorowane na angielskich, były w okresie przedwojennym i wojennym przeniknięte myślą o walce wyzwoleniczej. Z tą myślą o przyszłej walce zbrojnej prowadzone były ćwiczenia polowe, terenoznawstwo, wywiad, strzelectwo, sygnalizacja, przekradanie się przez czaty. Ta sama myśl nakazywała również uczyć się radzenia sobie i bliźnim w nagłych wypadkach, opatrywania ran, bandażowania, — prowadziła do szpitali i ambulatorjów na praktykę, — była bodźcem do wytrwałego czuwania nad sobą, nad wyrobieniem swego charakteru i woli, nad zdrowiem i sprawnością fizyczną. Program skautowy uzupełniano w miarę miejscowych potrzeb jeszcze nauką historii i geografii Polski, czytaniem arcydzieł literatury, śpiewem pieśni narodowych a nawet nauką czytania i pisania po polsku. Skouting angielski szybko został przystosowany do potrzeb polskich;—prawo i przyrzeczenie nabrało charakteru polskiego. Już w 1912 r. angielskie „be prepared” (bądź gotów) zmieniono na polskie „czuwaj”—drużyny otrzymały patronów, co w organizacjach innych narodów zaczęto wprowadzać za przykładem Polski dopiero od 1924 r. W 1913 r. zmieniono nazwy skouting, skaut i pochodne na harce, harcerstwo, harcerz i pochodne,—„patrol” nazwano „zastę-

pami, wprowadzono nazwę „zbiórka“ i „drużyna“. Harcerstwo od początku swego istnienia stanowiło jedną organizację od zaborów i kordonów niezależną. Organizacja ta znawała jako swoją władzę Naczelnictwo we Lwowie, jemu podlegały drużyny wszystkich dzielnic z komendami w Warszawie i Poznaniu. W Małopolsce harcerstwo pod protektoratem „Sokoła“ prowadziło pracę jawnie, w Kongresówce i Wielkopolsce były zakonspirowane, nazwiska członków Komend chronione ścisłą tajemnicą.

W r. 1914 harcerstwo polskie liczyło około 5000 chłopców i około 1000 dziewcząt — razem 6000 młodzieży. Wybuch Wielkiej Wojny kończy I okres działalności harcerstwa — okres przygotowań i oczekiwania — rozpoczyna się zaś okres II — wojenny, który trwa do 1921 r. t. j. do końca powstania śląskiego. Służba z bronią w rękę i pomocnicza od 1914 r. aż do 1920 i 1921 r. jest zasadniczą treścią życia harcerskiego. W publikacjach, poświęconych tym czasom i walkom wspominani są często skauci i skautki, harcerze i harcerki, — jak np. w książkach „Szlakiem Pierwszej Brygady“, „Służba Ojczyźnie“, „Harcerze w bojach“. Harcerze brali udział w walkach o Niepodległość od chwili ich rozpoczęcia w 1914 r., stanowili poważny odsetek w Legionach i wszelkich formacjach, powstających pod hasłem walki o wolność Polski. W 1918 r. harcerze masowo zgłaszają się do armii polskiej. W 1920 r. około 6000 harcerzy walczy na froncie z bolszewikami, reszta t. j. 15.000 przeważnie małych chłopców pełni służbę pomocniczą. Harcerstwo żeńskie traktowało służbę pomocniczą dla wojska jako organiczną część swojej pracy harcerskiej i brało udział we wszystkich jej przejawach już to, jako pomocnice i wykonawczynie, już to jako inicjatorki i kierowniczk. Z równym zapałem pomagały innym organizacjom, pełniąc obowiązki na odcinku sobie powierzonym, oraz kierowały samodzielnie placówkami jak np. szpitalikiem harcerskim w 1920 r., przez który przewinęło się 100 rannych. Pomimo nawału pracy wojennej, społecznej i zarobkowej nie zaniedbywało harcerstwo pracy programowej. W 1918 r. w Staszowie odbywa się kurs instruktorski. W 1919 r. w Zwierzyńcu Zamojskim na Zjeździe i kursie powstają pierwsze programy prób, obowiązujące cały Związek Harcerstwa Polskiego. Od 1918 r. wychodzą w Warszawie czasopisma „Harcerz i Harcmistrz“.

W pierwszych latach wojny zatraciła się jedność organizacyjna harcerstwa — były po temu powody zewnętrzne, jak trudności porozumiewania się przez linje bojowe, były też powody wewnętrzne, jak różny sposób reagowania na wypadki dziejowe i t. zw. wówczas orientacje.

1 stycznia 1921 r. zamyka okres II wojenny rozwoju harcerstwa. W 1920 r. harcerstwo liczyło 419 drużyn męskich z 20.410 harcerzami i 191 drużyn żeńskich z przeszło 15 000 harcerkami — razem 610 drużyn z przeszło 35410 młodzieży.

Okres III od 1 stycznia 1921 r. — trwa ju 10 lat. Cechuje go przede wszystkim kierunek organizacyjno-programowy ZHP złożony z różnorodnych elementów zespala się i porządkuje organizacyjnie, wzrasta liczba harcerzy i harcerek, tworzą się Koła Przyjaciół Harcerstwa. Dorobek programowy harcerstwa obejmuje: 1) kilkanaście konferencji — zjazdów programowych żeńskich i męskich, których rezultatem są próby organizacyjne dla drużyn harcerskich, program i próby dla gromad zuchowych,

oraz regulaminy dotyczące obozów, kursów i zlotów, 2) dwa zloty ogólnopolskie harcerzy w 1924 i 1929 i dwa zloty ogólnopolskie harcerek w 1924 i 1928 r., oraz jeden zlot starszyny żeńskiej w 1930 r., 3) poważna liczba kursów instruktorskich żeńskich i męskich, poświęconych kształceniu kierowników pracy oraz przygotowania instruktorów specjalnych (np. wodnych, narciarskich, w. f., obrony przeciwgazowej i t. p.), 4) wspierały rozwój obozownictwa, które doskonalili się coraz bardziej i zbiera na kolonjach, głównie zaś pod namiotami co lato do 25% ogółu młodzieży harcerskiej. W okresie letnim 1931 r. było przeszło 17000 młodzieży w 700 zgórą obozach harcerskich przy stanie organizacji powyżej 68000 harcerzy i harcerek. Przeciętny czas trwania jednego obozu — 24 dni, — co razem stanowi 16.800 dni obozowych. 70% kosztów obozowych pokrywają sami uczestnicy, reszta f. j. 30% zostaje zaspokojona z subwencji państwowych i samorządowych.

Stan liczbowy ZHP w dn. 1 stycznia 1931 r. był następujący:

Drużyn harcerskich i gromad zuchowych	2211
w tej liczbie męskich 1464, żeńskich 747.	
Harcerzy i harcerek (zuchów, młodzieży i starszyny)	68.790
w tej liczbie harcerzy 46.654, harcerek 22.136.	
Osobno starszyny harcerskiej	960
w tej liczbie męskiej 682, żeńskiej (bez drużynowych egzaminowanych) 284.	

Liczbami powyższymi nie są objęci członkowie współdziałający, którzy grupują się w Kołach Przyjaciół, w Zarządach Oddziałów, bywają opiekunami i opiekunami drużyn—liczba członków współdziałających przekracza 11.400. Ogółem Związek Harcerstwa Polskiego liczy przeszło 80.000 osób.

— ZHP utrzymuje stały kontakt z polskimi drużynami harcerskimi zagranicą. Drużyn tych jest około 175 z ogólną liczbą ponad 4900 młodzieży, w tem 125 drużyn męskich z 3400 harcerzy i około 50 drużyn żeńskich z 1500 harcerek. Liczby dotyczące harcerzy polskich zagranicą nie są uwzględnione w przytoczonych poprzednio liczbach ZHP. Corocznie ZHP organizuje w Polsce dla tych harcerzy i harcerek obozy, kolonje i kursy, corocznie instruktorzy i instruktorki ZHP dojeżdżają do poszczególnych środowisk zagranicznych, organizując na miejscu konferencje i krótsze lub dłuższe kursy.

ZHP bierze udział w konferencjach i zjazdach skautingu świata. Na terenie tym wśród innych organizacji skautowych zajmuje ZHP poważne stanowisko. Pod względem liczbowym harcerstwo żeńskie jest *trzecią* z kolei organizacją po Anglii i Stanach Zjednoczonych, harcerstwo męskie zajmuje *szóste* miejsce po Stanach Zjednoczonych, Anglii, Japonji, Chinach i Francji. Ogólna liczba skautek i skautów przekracza w świecie 2 miliony. Z poważniejszych imprez ogólnoskautowych harcerze brali udział w 2 zlotach światowych: w Kopenhadze w 1924 r. i w Arrowe Parku w Anglii w 1929 r., zajmując jedno z najwybitniejszych miejsc — harcerki brały udział w zlocie w Foxlease. W 1931 r. harcerze w liczbie 1077 i harcerki w liczbie 332 wzięli udział w zlocie słowiańskim w Pradze. Delegaci starszyny harcerstwa męskiego i delegatki starszyny

harcerstwa żeńskiego biorą stale udział w konferencjach biur męskiego i żeńskiego skautingu świata i w kongresach skautowych odbywających się co 2 lata. W biurze skautingu żeńskiego od chwili jego powstania delegatką ZHP jest założycielka harcerstwa żeńskiego w Polsce Olga z Drahonowskich Małkowska.

Zasady organizacji Związku Harcerstwa Polskiego.

Jednostką wychowawczą harcerstwa jest w myśl zasad Baden Powella zastęp (angielski patrol), składający się z 6—8 chłopców lub dziewcząt. Na czele zastępu stoi rówieśnik lub starszy chłopiec wzgl. dziewczynka. 4—6 zastępów tworzą drużynę pod wodzą drużynowego (drużynowej), którym (którą), powinien (powinna) być instruktor (instruktorka) harcerski (harcerska). O ile drużynowym (drużynową) jest osoba niepełnoletnia potrzebny (potrzebna) jest opiekun (opiekunka) drużyny. Każda drużyna szkolna posiada opiekuna z ramienia szkoły.

Drużyny na terenie jednego miasta, powiatu, kilku bliższych środowisk lub, jak np. w Warszawie zblizonych z sobą pracą, mogą się łączyć w hufce, na których czele stoją hufcowi (hufcowe) — oddzielne hufce tworzą drużyny żeńskie, oddzielne męskie.

Drużyny i hufce męskie z terenu jednego województwa lub okręgu szkolnego tworzą Chorągwie męskie i równoległe drużyny i hufce żeńskie Chorągwie żeńskie — na czele Chorągwi stoi Komendant względnie Komendantka Chorągwi z grupą osób, tworzących Komendę danej Chorągwi.

Komendanci Chorągwi wraz ze swojemi Chorągwiami podlegają Głównej Kwaterze męskiej — Komendantki Chorągwi wraz ze swojemi Chorągwiami podlegają Głównej Kwaterze żeńskiej. Na czele Głównych Kwater stoją: Naczelnik w męskiej, Naczelniczka w żeńskiej. Naczelnik i Naczelniczka są członkami Naczelnictwa Związku Harcerstwa Polskiego. Naczelnictwo ZHP składa się z 10 osób (w tej liczbie: Przewodniczący, 2 vice-przewodniczących, sekretarz, skarbnik, Naczelnik Gł. Kw. m., Naczelniczka Gł. Kw. ż., Naczelnik Kapelan), wybieranych przez Naczelną Radę Harcerską, która składa się z 24 członków wybranych przez Zjazd Walny ZHP i Przewodniczących Zarządów Oddziałów ZHP, albo ich stałych zastępców.

Na terenach objętych przez Chorągwie powstają Zarządy Oddziałów ZHP, mające za zadanie koordynowanie pracy harcerskiej obu Chorągwi męskiej i żeńskiej, pomoc i opiekę. Przy hufcach i drużynach powstają Koła Przyjaciół Harcerstwa, grupujące osoby ze starszego społeczeństwa życzliwe Harcerstwu i pragnące dopomagać drużynom moralnie i materialnie. Koła Przyjaciół składają się z członków współdziałających. W Zarządach Oddziałów, Naczelnictwie ZHP i Radzie Naczelnej również znajduje się pewna liczba członków współdziałających obok członków czynnych, którymi są mianowani instruktorzy i instruktorki (harc mistrze i harc mistrzynie). Do harc mistrzów i harc mistrzyń, zwanych też starszyzną harcerską, należy kierowanie stroną wychowawczą Harcerstwa. Zasadniczym trzonem Harcerstwa są gromady zuchowe i drużyny harcerskie.

Gromady zuhowe obejmują dzieci młodsze — od 7 do 11 lat i prowadzone są przez drużynowych zuchów. Drużyny harcerskie obejmują dzieci i młodzież od 11—18 lat i zasadniczo kierowane powinny być przez instruktorów harcmistrzów. Dla młodzieży powyżej lat 10 istnieją zrzeszenia (koła i drużyny) starszych harcerzy i harcerzek. Gromady zuhowe, drużyny harcerskie i zrzeszenia starszo-harcerskie wchodzą w skład Chorągwi i podlegają właściwym Głównym Kwaterom.

d. c. n.

Szkolne Kasy Oszczędności.

Sprawa oszczędności nie tyle jest rzeczą jednostki, prywatną, co społeczną. Propaganda oszczędności jednak główny wysiłek zwraca na prywatny interes jednostki, na zabezpieczenie sobie przyszłości.

Oszczędność musi być ściśle łączona z uruchomieniem powstałych rezerw, zbieraniem ich do wspólnego strumienia za pośrednictwem instytucyj oszczędnościowych.

Wielkie zamiary, jak budowa dróg, gmachów szkolnych, osuszanie Polesia, rozbudowa miast—wszystko to czeka na kapitały. A te muszą się znaleźć wewnątrz kraju, muszą być wytworzone przez pracę i oszczędność obywateli.

Podziwia się dziś Francję, jako bankiera świata, o której względy zabiegają takie potęgi świata, jak Anglja, Stany Zjednoczone. A któż to przyczynił się do owego wzrostu zasobów pieniężnych Francji wyniszczonej przez wojnę światową? To francuz do przesady oszczędny i lokujący swoje oszczędności w instytucjach pieniężnych.

Odbudowa oszczędności nadszarpniętej przez wojnę i czasy inflacyjnej jest rzeczą pierwszorzędną wagi dla całego społeczeństwa. I tu wysuwa się na plan pierwszy praca nad przyszłością narodu, nad młodzieżą szkolną. Odpowiednie nastawienie owych przyszłych obywateli państwa, przyzwyczajanie ich do oszczędności, a jednocześnie do lokowania oszczędności w kasach oszczędnościowych — oto zadanie, które ciąży na społeczeństwie.

W tym celu powstają szkolne kasy oszczędności. Celem ich jest nie tylko krzewienie oszczędności, ale co ważniejsza oszczędności i pracy mrowczej, pracy zbiorowej, wspólnej, zaprawianie młodzieży do życia zbiorowego.

Aby akcja S. K. O. dała wyniki, musi to być powszechne. Tymczasem S. K. O. jest jeszcze niewiele, wprost znikomym procentem dzieci objętych jest działalnością szkolnych kas oszczędności. Miasta jeszcze mogą wykazać się pewnymi rezultatami, j. n. Warszawa. Wieś jednak leży odłogiem.

Związek Rewizyjny Spółdzielni Rolniczych żywo zajął się propagandą S. K. O. za pośrednictwem kas Stefczyka.

Kilkuletnia praca w tym kierunku dowiodła jednak, że bez szerszego zainteresowania tą akcją ze strony nauczycielstwa nie powstanie dostateczna ilość szkolnych kas oszczędności.

Związek Rewizyjny chcąc więc ruszyć z miejsca żwawiej sprawę zakładania i prowadzenia szkolnych kas oszczędności zamierza urządzić 3-dniowy kurs dla nauczycieli poświęcony tej sprawie.

Celem kursu będzie zainteresowanie uczestników akcją S. K. O. a z drugiej strony danie szeregu praktycznych wiadomości i wskazówek, jak prowadzić pracę na terenie szkoły.

Kurs odbędzie się w Wilnie w dn. 8, 9 i 10 lutego 1932 r.

Rzecz prosta kurs jest organizowany za zgodą i pomocą Kuratorjum.

Na kurs przyjedzie po 2—3 osoby z powiatu. Po kursie będą oni jakgdyby instruktorami S. K. O. w swej okolicy, a to przez to, że:

- a) sami będą wzorowo prowadzili S. K. O.,
- b) innych uczyli z okazji zjazdów nauczycielskich rejonowych, czy powiatowych lub też na specjalnie w tym celu zwołanych zebraniach,
- c) udzielali informacji o S. K. O. drogą koleżeńskiej korespondencji czy nawet dojazdów.

Kurs przewiduje w programie obok ćwiczeń w praktycznym prowadzeniu S. K. O. różnemi systemami, szereg wykładów i dyskusje na następujące tematy:

- 1) oszczędność i spółdzielczość,
- 2) wychowanie młodzieży przez S. K. O.,
- 3) rola inteligencji w ruchu spółdzielczym,
- 4) sposoby prowadzenia S. K. O.,
- 5) prowadzenie pracy instruktorskiej w swej okolicy,
- 6) referat do wygłoszenia na zjeździe nauczycielskim S. K. O.,
- 7) źródła pozyskania pewnych dochodów dla młodzieży na wsi.

(—) *Franciszek Dratwa*

Warunki umieszczenia ogłoszeń: Cała strona zł. 120.—, Pół strony 65 zł.—, Ćwierć strony zł. 35.—. Ogłoszenia mniejsze niż $\frac{1}{4}$ kolumny liczą się od wyrazu po 20 gr. za wyraz. Ogłoszenia umieszczają się **tylko po zapłaceniu z góry** przypadającej należności (konto Nr. 30466) w P. K. O.. Administracja pozostawia bez odpowiedzi nadesłane do druku ogłoszenia, o ile jednocześnie należność nie została wpłacona.